

Міністерство освіти і науки України
Національний аерокосмічний університет ім. М. Є. Жуковського
«Харківський авіаційний інститут»

Міністерство освіти і науки України
Національний аерокосмічний університет ім. М. Є. Жуковського
«Харківський авіаційний інститут»

Кафедра психології (№ 704)

ЗАТВЕРДЖУЮ

Керівник проектної групи
 М.С.Жидко
(підпис) (ініціали та прізвище)

«31» серпня 2021 р.

**РОБОЧА ПРОГРАМА ОБОВ'ЯЗКОВОЇ
НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ**

Політологія

(назва навчальної дисципліни)

Галузь знань: 05 Соціальні та поведінкові науки, 02 Культура і мистецтво
(шифр і найменування галузі знань)

Спеціальність: 053 Психологія, 029 Інформаційна, бібліотечна та архівна справа
(код і найменування спеціальності)

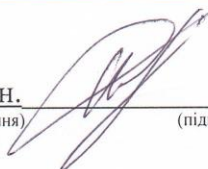
Освітня програма: Психологія, Інформаційна, бібліотечна та архівна справа
(найменування освітньої програми)

Форма навчання: денна

Рівень вищої освіти: перший (бакалаврський)

Харків 2021 рік

Робоча програма політологія
(назва дисципліни)
для студентів за спеціальністю :053 Психологія, 029 Інформаційна, бібліотечна та архівна справа
освітньою програмою Психологія, Інформаційна, бібліотечна та архівна справа
«30» серпня 2021 р., – 12 с.

Розробник Копилов В.О., доц. каф. 704, к.психол. н.
(прізвище та ініціали, посада, науковий ступінь і вчене звання)  (підпис)

Робочу програму розглянуто на засіданні кафедри психології
(назва кафедри)

Протокол № 1 від «30» серпня 2021 р.

Завідувач кафедри к. психол. н., доц.
(науковий ступінь і вчене звання)


(підпис)

Ю. І. Гулий
(ініціали та прізвище)

1. Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Галузь знань, спеціальність, освітня програма, рівень вищої освіти	Характеристика навчальної дисципліни	
		денна форма навчання	заочна форма навчання
Кількість кредитів – 4	Галузь знань 05 Соціальні та поведінкові науки, 02 Культура і мистецтво <small>(шифр і назва)</small>	<i>Обов'язкова</i>	
	Спеціальність 053 Психологія, 029 Інформаційна, бібліотечна та архівна справа <small>(шифр і назва)</small>		
Кількість модулів – 1	Освітні програми: Психологія, Інформаційна, бібліотечна та архівна справа	Навчальний рік:	
Кількість змістових модулів – 3		2021-2022	
Індивідуальне завдання – немає		Семестр	
Загальна кількість годин – <i>64 години аудиторних занять /120 годин</i>		7-й (5-й)	
		Лекції	
Кількість тижневих годин для денної форми навчання: аудиторних – 4 години самостійної роботи студента – 7.5 годин	Рівень вищої освіти: перший (бакалаврський)	32 год.	
		Практичні, семінарські	
		32 год.	
		Лабораторні 0	
		–	
		Самостійна робота	
		56 год.	
Вид контролю:			
Модульний контроль, іспит			

Співвідношення кількості годин аудиторних занять до самостійної роботи становить:

для денної форми навчання – *64 години аудиторних занять / 56 годин самостійної роботи;*

¹⁾ Аудиторне навантаження може бути зменшене або збільшене на одну годину в залежності від розкладу занять.

2. Мета та завдання навчальної дисципліни

Метою викладання навчальної дисципліни «Політологія» є формування у студентів системи логічно завершених базових знань про політику, прищеплення їм навичок наукового аналізу, розуміння причинно-наслідкових зв'язків. Сформувати на основі набутих знань адекватних їм умінь і навичок соціально-політичної діяльності і поведінки.

Основними **завданнями** вивчення дисципліни «Політологія» є:

1. Розглянути категорії і закони політології, за допомогою яких пізнати об'єктивні і суб'єктивні явища і процеси політичного життя,
2. Сформувати у студентів політичну культуру суспільного, громадянського типу.

Згідно з вимогами освітньо-професійної програми студенти повинні досягти таких **компетенцій**:

ЗК 1. Здатність до абстрактного мислення, до аналізу й синтезу, узагальнення інформації в процесі підготовки первинних і/або вторинних документів, зокрема здатність до абстрактного мислення, до аналізу й узагальненню політичної інформації;

ЗК2. Здатність застосовувати знання в практичних ситуаціях з інформаційного обслуговування споживачів в системі соціальних комунікацій, зокрема здатність застосовувати знання про політику в процесі особистої оцінки й прийняття політичних рішень;

ЗК11. Здатність реалізувати свої права та обов'язки як члена суспільства, усвідомлювати цінності громадянського (вільного демократичного) суспільства та необхідність його сталого розвитку, верховенства права, прав і свободи людини і громадянина в Україні;

ФК14. Здатність до подальшого навчання з високим рівнем автономності, постійного підвищення рівня інформаційної культури.

Програмні результати навчання:

РН12. Застосовувати сучасні методики і технології автоматизованого опрацювання інформації, формування та використання електронних інформаційних ресурсів та сервісів;

РН15. Використовувати різноманітні комунікативні технології для ефективного спілкування на професійному, науковому та соціальному рівнях на засадах толерантності, діалогу і співробітництва в сучасних установах інформаційної, бібліотечної та архівної галузі;

РН18. Навчатися з метою поглиблення набутих та здобуття нових фахових знань для забезпечення конкурентоздатності на ринку праці в сучасному соціокультурному середовищі.

Міждисциплінарні зв'язки: навчальна дисципліна пов'язана з дисциплінами «Історія та культура України», «Правознавство», «Міжнародне інформаційне право».

3. Програма навчальної дисципліни

Модуль 1.

Змістовний модуль 1. Суспільство і політика.

Тема 1. Політологія як наука про політику.

Аналіз особливостей предмета, об'єкта, законів, категорій, методу - системи знань про політику. Специфіка відображення знань про політику, "парадокс Мангейма". Структура політології як науки про політику, особливість теоретичної і прикладної політології. Соціальні функції політології. Місце, специфіка і роль політології в системі наук про суспільство.

Тема 2. Політична культура.

Сутність політичної культури. Структура політичної культури. Типологія політичної культури Г.Алмонда і С.Верби. Типологія політичної культури Є. Вятра. Функції політичної культури. Вплив політичної культури на політичну систему. Сутність політичної соціалізації. Етапи політичної соціалізації.

Тема 3. Політична влада базова категорія політології.

Влада як явище громадського життя. Концептуальні підходи до проблеми політичної влади (Р. Даль, Т.Парсонс, М.Вебер, М.Крозьє). Сутність політичної влади і її головні характеристики: верховенство, суверенітет, авторитарність, відповідальність, примусовість. Функції влади. Напрямки і способи функціонування влади. Методи здійснення влади. Типи і види влади. Традиційні форми політичної влади: монархія, демократія, аристократія, технократія, охлократія, бюрократія, теократія, плутократія, елітократія. Зміст концепції поділу влади. Законодавча, виконавча, судова влада. Централізація і децентралізація влади.

Тема 4. Системний вимір політики (політична система суспільства).

Поняття "політична система". Сутність системного аналізу. Концепція політичної системи Д.Істона. Модель політичної системи Г. Алмонда. Структура політичної системи, характеристика суб'єктів і об'єктів політики, політичних відносин, політичних норм і політичної свідомості. Функції політичної системи. Закономірності функціонування політичної системи. Розвиток політичної системи. Політичний процес. Типологія політичних систем. Політична система і політична культура.

Модульний контроль. Модульна контрольна робота №1.

Змістовний модуль 2. Інституціоналізовані форми політики

Тема 1. Держава в політичній системі суспільства.

Історичні концепції походження держави. Ознаки держави і її сутність. Типи держави. Функції держави. Економічна основа сучасної держави. Держава і

влада. Історичні системи і процес формування державної влади, форми державного устрою: унітарна і федеративна держава, проблеми автономії. Форми державного правління: монархія і республіка. Глава держави. Законодавча влада в державі. Виконавча влада в державі. Місцеві Органи керування і місцевого самоврядування.

Історичне трактування категорії правової держави. Суть сучасної концепції правової держави. Правова держава і громадянське суспільство. Соціальна держава й її ознаки.

Тема 2. Політичний режим.

Поняття "політичний режим". Логіка розвитку і трансформації політичних режимів. Структура політичного режиму. Типологія політичних режимів Г. Москі. Поняття демократії, авторитарності і тоталітаризму, діалектика їхніх взаємин. Основні і перехідні типи політичних режимів.

Демократія як форма організації суспільних взаємин. Основні парадигми демократії: антична, класична теорія Нового часу, плюралістична, елітарна, партісіпітарна, плєбісцитарна та ін. Історичні форми демократії. Демократія і право. Головні принципи і процедури демократії. Характеристика базових демократичних принципів. Вибори як демократична процедура.

Авторитарний спосіб організації соціальних взаємодій. Загальна характеристика авторитарного політичного режиму. Еволюція авторитарного політичного режиму і розмаїтість історичної практики, актуальні проблеми України.

Тоталітаризм як соціокультурний феномен і результат аномальної індустріалізації. Сутнісні особливості тоталітарного політичного режиму. Особистість у тоталітарному суспільстві. Історична практика тоталітаризму. Теоретичні і практичні проблеми переходу від тоталітаризму до демократії. Основні форми демократичної еволюції: реформа "зверху", реформа узгоджена між владою й опозицією.

Тема 3. Політичні партії та партійні системи.

Політична партія і її суть. Причини й умови виникнення політичних партій. Первісні буржуазні уявлення про партії. Досвід формування і діяльності політичних партій Великобританії, США, Франції, Німеччини. Соціальна база, функції і типологія політичних партій (партії авангардного типу і парламентські партії, демократичні і тоталітарні, класові і народні, революційні і реформістські, масові і кадрові, правлячі й опозиційні). Ідеологія і партія. Поділ партій на "праві" і "ліві". Місце і роль політичних партій у політичній системі суспільства.

Партія і держава. Партійні системи, класифікація партійних систем. Різновиди багатопартійних систем. Суть політичного плюралізму.

Політичні партії та основні типи сучасних виборчих систем. Мажоритарна виборча система. Пропорційна виборча система. Змішана виборча система. Взаємозв'язок форм правління, партійних і виборчих систем. Партійна і виборча система України. Політичні партії незалежної України, труднощі становлення багатопартійності.

Тема 4. Політичні еліти та політичне лідерство.

Історичний генезис політичних поглядів на політичні еліти, теорії еліт В. Парето і Г. Моска, Р. Міхельса *Поняття політичної еліти та її структура. Причини виникнення та функції політичних еліт. Політичні еліти і політичний режим. Класифікація політичних еліт. Формування і відновлення політичних еліт. Характеристика сучасних політичних еліт розвинутих країн Заходу. Проблеми формування національної політичної еліти сучасної України.*

Соціальна сутність і історичний генезис наукових поглядів на політичне лідерство. Політичний лідер: характерні риси і вимоги до лідерства. Соціально-політичний портрет сучасного політичного лідера. Механізм формування, функціонування політичного лідерства, форми і методи політичного суперництва і політичної боротьби. Типологія політичного лідерства. Політичне лідерство і політичний режим. Соціальна роль політичного лідера, його формального і неформального авторитету, масштабів і рівня впливу. Політичні лідери сучасної України.

Модульний контроль. Модульна контрольна робота № 2.

Змістовний модуль 3. *Політика як міжнародний процес.*

Тема 1. *Ідеологія. Світові ідейно-політичні доктрини.*

Лібералізм. Консерватизм. Соціал-демократія. Радикалізм (лівий, правий). Сучасні альтернативні суспільно-політичні течії.

Тема 2. *Історія політичної думки.*

Зародження політичних ідей та їх розвиток у Стародавньому світі. Західноєвропейська політична думка Середньовіччя. Політичні вчення епохи Відродження. Становлення і розвиток політичної науки Нового часу. Західноєвропейська політична думка XIX – початку XX ст. Розвиток українських соціально-політичних ідей.

Модульний контроль. Модульна контрольна робота № 3.

Контрольний захід: *іспит.*

4. Структура навчальної дисципліни

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин				
	усього	у тому числі			
		л	п	лаб	с.р.
1	2	3	4	5	6
Змістовний модуль 1. Суспільство і політика					
Тема 1. <i>Політологія як наука про політику</i>	8	4	2	-	2
Тема 2. <i>Політична культура</i>	10	2	4	-	4
Тема 3. <i>Політична влада базова категорія політології</i>	4	4	-	-	-
Тема 4. <i>Системний вимір політики (політична система суспільства)</i>	2	2	-	-	-
Модульний контроль	2	2	-	-	-
Разом за змістовним модулем 1	26	14	6	-	6
Змістовний модуль 2. Інституціоналізовані форми політики					
Тема 1. <i>Держава в політичній системі суспільства.</i>	6	6	-	-	-
Тема 2. <i>Політичний режим.</i>	4	4	-	-	-
Тема 3. <i>Політичні партії та партійні системи.</i>	4	4	-	-	-
Тема 4. <i>Політичні еліти та політичне лідерство.</i>	2	2	-	-	-
Модульний контроль	2	2	-	-	-
Разом за змістовним модулем 2	18	18	-	-	-
Змістовний модуль 3. Політика як міжнародний процес					
Тема 1. <i>Ідеологія. Світові ідейно-політичні доктрини.</i>	24	-	24	-	-
Тема 2. <i>Історія політичної думки.</i>	50	-	-	-	50
Модульний контроль	2	-	2	-	-
Разом за змістовним модулем 3	76		26	-	50
Усього годин	120	32	32	-	56
Контрольний захід – іспит	-	-	-	-	-
Усього годин	120	32	32	-	56

5. Теми практичних занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1.	Політологія як наука про політику	2
2.	Політична культура. Політична свідомість.	4
3.	Лібералізм. Неолібералізм	6
4.	Консерватизм. Неоконсерватизм	4
5.	Соціал-демократія	4
6.	Радикалізм (лівий, правий)	6
7.	Сучасні неформальні соціально-політичні організації й рухи	4
8.	Модульна контрольна робота №3	2
	Разом	32

6. Самостійна робота

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Соціально-політичні ідеї Стародавнього Сходу	6
2	Соціально-політичні ідеї Стародавньої Греції та Риму	4
3	Соціально-політичні ідеї А.Блаженого та Ф.Аквінського. Соціально-політичні ідеї Н.Макіавелі.	6
4	Соціально-політичні ідеї Т.Гоббса та Д. Локка.	4
5	Соціально-політичні ідеї Ш.-Л.Монтеск'є та Ж.-Ж. Руссо.	4
6	Соціально-політичні ідеї І. Канта та Ф. Гегеля	4
7	Виникнення і основні етапи розвитку марксизму.	4
8	Теорії еліт В.Парето, Г.Моска.	4
9	Соціально-політичні ідеї М.Вебера.	4
10	Анархізм	2
11	Особливості розвитку української соціально-політичної ідеї.	14
	Разом	56

7.Методи навчання

Проведення аудиторних лекцій, практичних занять, індивідуальних консультацій, самостійна робота студентів з рекомендованою літературою(навчальними і методичними посібниками опублікованими кафедрою), підготовка презентацій, написання рефератів.

8. Методи контролю

Проведення поточного контролю, письмового модульного контролю передбаченого програмою курсу, фінальний контроль у вигляді іспиту.

9. Критерії оцінювання та розподіл балів, які отримують студенти

9.1. Розподіл балів, які отримують студенти (кількісні критерії оцінювання)

Складові навчальної роботи	Бали за одне заняття (завдання)	Кількість занять (завдань)	Сумарна кількість балів
Змістовний модуль 1			
Робота на лекціях	0...1	7	0...7
Робота на практичних заняттях	0...3	3	0...9
Модульний контроль	12	1	0...12
Змістовний модуль 2			
Робота на лекціях	0...1	9	1...9
Модульний контроль	12	1	0...12
Змістовний модуль 3			
Робота на семінарських заняттях	0...3	13	0...39
Модульний контроль	12	1	0...12
Усього за семестр			0...100

Семестровий контроль (іспит) проводиться у разі відмови студента від балів поточного тестування та за наявності допуску до іспиту. При складанні семестрового іспиту студент має можливість отримати максимум 100 балів.

Білет для іспиту складається з трьох теоретичних запитань відповідно до змістовних модулів курсу. Перше і друге питання оцінюється максимально в 40 балів, третє – 20 балів. Відповідно максимальна сума балів за білетом складає 100 балів.

9.2. Якісні критерії оцінювання

Необхідний обсяг знань та вмінь для одержання позитивної оцінки:

- визначення об'єкта і методів політичної науки;
- володіння понятійно-категоріальним апаратом науки політології;
- сутність політичного життя, політичних відносин і процесів;
- конституційні права людини і громадянина;
- місце і значення політичних систем і режимів у житті держави і громадянського суспільства;

- основні напрямки розвитку світового політичного процесу, геополітичних умов розвитку сучасного світу;
- місце, роль й статус України у сучасному світі.

Необхідний обсяг вмінь для одержання позитивної оцінки;

- орієнтуватися в основних світових і вітчизняних політологічних школах, концепціях і напрямках;
- оцінювати різноманітні політичні теорії і реалії політичної дійсності;
- виділяти теоретичні, духовні, прикладні та інструментальні компоненти політичного знання;
- усвідомлювати значення політичного знання в підготовці політичних рішень, у забезпеченні особистісного внеску в суспільно-політичне життя.

9.3. Критерії оцінювання роботи студента протягом семестру

Задовільно (60 – 74). Показати мінімум знань та умінь. Знати основні терміни і поняття. Відповідь з великою кількістю недоліків, що дається на підставі загальної ерудиції.

Добре (75 – 89). Твердо знати мінімум необхідної інформації пов'язаної з тематикою питання. Відповідь цілком правильна, але з певною кількістю грубих помилок, відповідь вище середнього рівня з кількома помилками.

Відмінно (90 – 100). Досконально знати всі теми та уміти застосовувати їх при аналізі політичних явищ. Вільно володіти навчальним матеріалом, висловлювати свої думки, робити аргументовані висновки. Відмінна відповідь на питання, відповідь лише з незначною кількістю помилок.

Шкала оцінювання: бальна і традиційна

Сума балів	Оцінка за традиційною шкалою
	Іспит
90 – 100	Відмінно
75 – 89	Добре
60 – 74	Задовільно
0 – 59	Незадовільно

10. Методичне забезпечення

1. Копилов В.О., Ковальова І.І., Лобанова Л.А., та ін. Соціально-політичні течії сучасності. Навч. посіб. – Х. : Нац. аерокосм. ун-т «Харк. авіац. ін.-т», 2010. – 184 с.

2. Копилов В.О., Ковальова І.І., Раздіна О. В. та ін. Політична теорія і політична практика. Навч. посіб. – Х. : Нац. аерокосм. ун-т «Харк. авіац. ін.-т», 2015. – 216 с.

3. Копилов В.О., Ковальова І.І., Раздіна О. В. та ін. Політика як міжнародний процес (Електронний ресурс) : навч. посіб. / Копилов В. О.- Харків: НАУ «ХАІ», 2016. – 180с. – Режим доступу: <http://library/khai.edu/library/fulltexts/metod>

4. Копилов В.О. Історія держави і права зарубіжних країн : метод. рекомен. / Копилов В.О., Ковальова І.І., Селевко В. Б. – Харків: НАУ «ХАІ», 2019. – 90 с.

11. Рекомендована література

Базова

1. Воронянський О. В. Політологія : підручник – Харків : ХНТУСГ, 2017. – 179 с.
2. Історія політичної думки: підручник: у 2-х т. / за заг. ред. Н. М. Хоми – Львів: «Новий світ - 2000», 2017. – Т.1: Від зародження до початку ХХ ст. - 404 с.
3. Історія політичної думки: підручник: у 2-х т. / за заг. ред. Н. М. Хоми – Львів: «Новий світ - 2000», 2017. – Т.2: ХХ –початок ХХІст. - 598 с.
4. Кулагін Ю. І., Полурез В. І. Політологія. Практикум: навч. посіб. – К.: Київ. нац. торг.- екон. ун-т, 2010. – 231 с.
5. Політологія: навчальний енциклопедичний словник-довідник для студентів ВНЗ I-IV рівнів акредитації – Львів: «Новий Світ-2000», 2014. – 779.

Допоміжна

1. Бойко О. Д. Політичне маніпулювання: навч. посіб. – К.: Академвидав, 2010. – 432 с. (Серія «Альма-матер»).
2. Данильян О. Г. Політична влада як механізм регулювання конфліктів у сучасних суспільствах [Електронний ресурс] / О. Г. Данильян // Вісник Національного університету «Юридична академія України імені Ярослава Мудрого». Серія: Філософія, філософія права, політологія, соціологія. – 2014. - № 4. – С.7-14.
3. Ігнатенко Т. С. Політика формування середнього класу: сутність, складові та пріоритетні напрями в Україні [Електронний ресурс] / Т. С. Ігнатенко // Бізнес Інформ. – 2018. - №4. – С.214-221.
4. Інформаційна складова державної політики та управління [Текст]: монографія / Соловйов С. Г. та ін; Нац. акад. держ. Упр. При Президентові України. – Київ: К.І.С., 2015. – 318 с.
5. Кін Дж. Громадянське суспільство: старі образи, нове бачення. – К.: К,І,С,: Аналітично-дослідницький центр «АНОД», 2000. – 191 с.
6. Недбай В. В. Світова політика сучасності [Текст] : навчальний посібник – Миколаїв: Швець В. Д., 2015. – 240 с.
7. Реалізація державної молодіжної політики в Україні [Текст]: монографія / С. М. Домбровська та ін.- Харків: Нац. ун-т цивіл. захисту України, 2018. – 197 с.
8. Тараненко Г. Г. Зовнішня політика України в умовах сучасних викликів глобальної і регіональної безпеки [Електронний ресурс] / Г. Г. Тараненко // Politology bulletin. – 2018. – Iss. 80. – С. 61-67.

12. Інформаційні ресурси

1. Виборчий кодекс України від 19 грудня 2019 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/396-20>.
2. Загальна декларація прав людини: Міжнародний документ, ООН, від 10 грудня 1948 р. URL: <https://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/995%2015>.
3. Конституція України від 28 червня 1992 року із наст. змінами. - URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80>.
4. Міжнародний пакт про громадянські і політичні права. – URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995%2043>.

5. Копилов В.О., Ковальова І.І., Раздіна О. В. та ін. Історія української політичної думки (Електронний ресурс) : навч. посіб. / Копилов В. О.- Харків: НАУ «ХАІ», 2017. – 135с. – Режим доступу: <http://library/khai.edu/library/fulltexts/metod>